

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK
JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátě složeném z předsedkyně JUDr. Ludmily Valentové a soudců JUDr. Lenky Matyášové a JUDr. Václava Novotného v právní věci stěžovatele: **O. O.,** zast. advokátkou Mgr. Marcelou Valtrovou, se sídlem AK Školní 1238, Černošice, proti žalovanému **Ministerstvu vnitra,** Nad Štolou 3, Praha 7, o udělení azylu, v řízení o kasační stížnosti stěžovatele proti rozsudku Krajského soudu v Hradci Králové ze dne 30. 9. 2004, č. j. 28 Az 65/2004 – 25,

takto:

Rozsudek Krajského soudu v Hradci Králové ze dne 30. 9. 2004, č. j. 28 Az 65/2004 - 25, **se zrušuje** a věc **se** mu **vrací** k dalšímu řízení.

Odůvodnění:

Rozhodnutím žalovaného ze dne 22. 3. 2004, č. j. OAM - 5983/VL-20-K04-2003, nebyl stěžovateli udělen azyl dle § 12, § 13 odst. 1, 2 a § 14 zákona. č. 325/1999 Sb., o azylu a o změně zákona č. 283/1991 Sb., o Policii ČR, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o azylu“). Současně bylo rozhodnuto, že se na něho nevztahuje ve smyslu ust. § 91 zákona o azylu překážka vycestování. Žalobu proti rozhodnutí žalovaného Krajský soud v Hradci Králové výše označeným rozsudkem zamítl; proti tomuto podal stěžovatel kasační stížnost, ve které uplatňuje důvody dle § 103 odst. 1 písm. d) zákona č. 150/2002 Sb., soudní řád správní (s. ř. s.). Především namítá, že soudní řízení před krajským soudem je stiženo vadou, která mohla mít za následek nezákonnost rozhodnutí o věci samé. Napadený rozsudek

byl vydán bez nařízení jednání, a pokud je v jeho odůvodnění uvedeno, že soud projednal žalobu bez nařízení jednání za presumovaného souhlasu žalobce v souladu s § 51 s. ř. s., poukazuje stěžovatel na skutečnost, že nebyl řádně poučen o možnosti takového postupu. Stěžovatel sice obdržel od soudu výzvu, ke které se nevyjádřil, avšak proto, že tomuto poučení nerozuměl, neboť písemnost byla sepsána v českém jazyce, který stěžovatel neovládá. Postupem soudu tak bylo porušeno právo stěžovatele jednat v jazyce, kterému rozumí. Soud v řízení komunikoval se stěžovatelem výhradně v českém jazyce, a to i přes to, že ze spisového materiálu musela být soudu známa skutečnost, že řízení před žalovaným bylo vedeno výhradně v jazyce anglickém za účasti tlumočníka. Tato skutečnost je přímo soudem uváděna v odůvodnění rozsudku a mohl z ní proto dovodit, že stěžovatel neovládá český jazyk, tedy že jen těžko může chápat význam písemnosti sepsané v českém jazyce a že z důvodu zajištění ochrany jeho práv, včetně práv procesních, bude zřejmě nutné stěžovateli pro celé řízení ustanovit tlumočníka. Soud měl proto nejprve dostatečným způsobem zjistit, zda se stěžovatel vzdává svého práva jednat ve své mateřštině, resp. zda ovládá dostatečně český jazyk tak, že není nutné k zajištění plnohodnotné účasti stěžovatele ustanovit mu tlumočníka a opatřit písemnosti doručované mu soudem překladem. Soud však tímto způsobem nepostupoval, čímž porušil zásadu rovnosti účastníků řízení a zatížil tak rozsudek podstatnou vadou řízení. Stěžovatel navrhuje, aby Nejvyšší správní soud napadený rozsudek krajského soudu zrušil a věc mu vrátil k dalšímu řízení, současně požádal o přiznání odkladného účinku kasační stížnosti.

Žalovaný ve vyjádření popřel oprávněnost kasační stížnosti a v dalším odkázal na správní spis.

Nejvyšší správní soud posoudil v prvé řadě nezbytnost vydání rozhodnutí o návrhu na přiznání odkladného účinku kasační stížnosti dle § 107 s. ř. s. a dospěl k závěru, že o něm není třeba rozhodovat tam, kde je o kasační stížnosti věcně rozhodováno v souladu s ustanovením § 56 s. ř. s. ve spojení s § 120 s. ř. s. přednostně.

Nejvyšší správní soud považuje za vhodné předeslat, že není jeho úkolem znovu komplexně posuzovat otázku, zda stěžovateli měl či neměl být žalovaným azyl přiznán, nýbrž má posoudit, zda předchozí řízení trpělo vadami spadajícími pod vymezení v § 103 odst. 1 písm. d) s. ř. s. tvrzenými v kasační stížnosti, popřípadě některými dalšími vadami, k jejichž přezkumu je Nejvyšší správní soud povolán v řízení zahájeném podanou kasační stížností z úřední povinnosti. Úkolem Nejvyššího správního soudu tedy je přezkoumat správnost postupu použitého krajským soudem.

Správní soudnictví je institutem, který slouží k zajištění právní ochrany fyzických a právnických osob, které byly rozhodnutím správního orgánu zkráceny na svých veřejných subjektivních právech. Žaloba proto musí kromě obecných náležitostí podání (§ 37 odst. 2 a 3 s. ř. s.) obsahovat nejen tvrzení o tom, že žalobce byl zkrácen na svých právech, ale i specifikaci toho, jakými porušeními zákona v napadeném rozhodnutí byl žalobce na svých právech zkrácen, tedy uvedení důvodů, v čem žalobce spatřuje nezákonnost rozhodnutí správního orgánu /§ 71 odst. 1 písm. a) až f) s. ř. s./. Možnost napadení pravomocného správního rozhodnutí a zejména možnost jeho zrušení soudem je bezesporu určitým zásahem do principu právní jistoty.

Podle ust. § 51 odst. 1 s. ř. s. soud může rozhodnout o věci samé bez jednání, jestliže to účastníci shodně navrhli nebo s tím souhlasí. Má se za to, že souhlas je udělen také tehdy,

nevyjádřil-li účastník do dvou týdnů od doručení výzvy předsedy senátu svůj nesouhlas s takovým projednáním věci, o tom musí být ve výzvě poučen.

Skutečnost, že účastníkem řízení je cizí státní příslušník, sama bez dalšího nemůže být předpokladem, že soud bude povinen přistoupit k poučení účastníka v jazyce, který účastník ovládá. V daném případě, za situace, kdy správní řízení ve věci azylu bylo zahájeno žádostí, kterou sepsal stěžovatel v anglickém jazyce, probíhalo za účasti tlumočníka v anglickém jazyce, bez ohledu na to, že samotná žaloba byla podána stěžovatelem v jazyce českém, vyšla najevo potřeba a soud měl dostačující indicie proto, aby postupoval způsobem, který by umožnil stěžovateli účinnou ochranu svých práv. Obdržel-li stěžovatel poučení o uplatnění svých práv v soudním řízení v českém jazyce, který nepochybně neovládal a tudíž jeho obsahu nerozuměl, nepoučil soud stěžovatele řádně o jeho procesních právech a povinnostech v takovém rozsahu, aby v řízení neutrpěl újmu.

Nejvyšší správní soud shledal důvodnou námitku stěžovatele spočívající v tom, že byla porušena jeho zákonná práva v řízení o žalobě před soudem I. stupně, jelikož mu nebyla umožněna faktická účast v tomto řízení.

Ve smyslu § 36 odst. 1 s. ř. s. má soud povinnost zachovávat rovné postavení účastníků, zejména poučením o jejich procesních právech a povinnostech. Explicitní vyjádření principu rovného postavení účastníků řízení, kde zpravidla stojí proti sobě fyzická nebo právnická osoba na straně jedné a správní orgán na straně druhé, považuje soud ve správním soudnictví za zvlášť důležité. Tato povinnost soudu je výrazem ústavně zaručeného práva na soudní a jinou právní ochranu zakotveného v čl. 37 odst. 2 Listiny základních práv a svobod. Uvedené ustanovení zakládá právo na právní pomoc v řízení před soudy, a to již od počátku řízení.

Cizinec v řízení o azylu musí být o právu vyjádřit se k možnosti rozhodnout o věci samé bez jednání (§ 51 s. ř. s.) poučen v jazyce, jemuž rozumí. Předpokladem k uplatnění zákonného práva účastníka řízení jednat ve svém mateřském jazyce, resp. práva na tlumočníka (čl. 37 odst. 4 Listiny základních práv a svobod), jakož i práva vyjádřit se k možnosti rozhodnout o věci samé bez jednání (§ 51 s. ř. s.), je takové poučení, ze kterého je srozumitelný jeho obsah. Při plnění své poučovací povinnosti má soud vycházet z okolností případu a volit takové prostředky a způsob, aby účastník nebyl na svých ústavně zaručených právech krácen. Vycházel-li soud pouze ze skutečnosti, že žaloba byla podána v jazyce českém, aniž vzal do úvahy, že stěžovatel český jazyk neovládá, když tato skutečnost byla nepochybně ze spisu zřejmá, nepostupoval způsobem, který by ochranu procesních práv stěžovatele účinně zajistil. Obdržel-li stěžovatel výzvu soudu, v níž mu byly sděleny skutečnosti rozhodné k uplatnění jeho práv v řízení před soudem v jazyce, kterému nerozuměl, a proto mu nebyl znám její obsah, dospěl Nejvyšší správní soud k závěru, že soud I. stupně nedostál své povinnosti stanovené v ustanovení § 36 s. ř. s. a vůči stěžovateli nepostupoval v souladu s čl. 37 odst. 2 Listiny základních práv a svobod.

Rozhodnutí soudu v I. stupni je tak stiženo nepřezkoumatelností z důvodu vady řízení před soudem, která mohla mít za následek nezákonné rozhodnutí o věci samé. Proto Nejvyšší správní soud podle ustanovení § 110 odst. 1 s. ř. s. zrušil rozhodnutí krajského soudu a vrátil mu věc k dalšímu řízení.

V dalším řízení se soud I. stupně zaměří na nápravu vytýkaného pochybení; volba prostředků přitom bude záviset na úvaze soudu s ohledem na veškeré okolnosti rozhodné pro to, aby stěžovatel byl schopen účinně hájit svá práva v soudním řízení.

Vzhledem k tomu, že soud postupoval ve smyslu ust. § 56 s. ř. s., a rozhodl ve věci samé přednostně, nerozhodoval již samostatně o žádosti o přiznání odkladného účinku.

O náhradě nákladů řízení o kasační stížnosti rozhodne Krajský soud v Hradci Králové v novém rozhodnutí (§ 110 odst. 2 s. ř. s.)

P o u č e n í : Proti tomuto rozsudku **n e j s o u** opravné prostředky přípustné (§ 53 odst. 3, § 120 s. ř. s.).

V Brně dne 27. května 2005

JUDr. Ludmila Valentová
předsedkyně senátu